

Miracles i Miratges

Jesús Purroy, 2011

Capítol 2: Aventures de l'homeopatia al món de la ciència i viceversa
(fragment)

L'homeopatia a la literatura científica

Hi ha un gran interès a saber si l'homeopatia serveix – o si algun tractament homeopàtic serveix. És habitual que, als llibres d'homeopatia, es faci referència a una gran quantitat d'estudis que demostren la seva eficàcia terapèutica. La pega és que la gran majoria d'aquests estudis estan publicats a revistes homeopàtiques. Aquestes revistes no tenen els mateixos criteris de rigor que les revistes científiques, de manera que les úniques dades que es poden tenir en compte són les que han estat revisades i validades per experts independents.

En aquest cas, les xifres són molt magres. La literatura mèdica inclou a agost de 2010 unes 4.000 referències sobre homeopatia, comparat amb 22.228 sobre el reflux gastroesofàgic o 358.761 sobre la diabetes, per citar només dos exemples. Només un grapat d'aquestes esmenten l'homeopatia (2 per reflux i 21 per diabetes), i en cap cas són dades experimentals creïbles. Es publiquen alguns assaigs clínics, de resultats poc clars, i es publiquen casos particulars (les “observacions personals” que hem vist abans). Res que justifiqui tant de soroll.

Quan dic que els resultats dels assaigs clínics són poc clars, què vull dir?

Que, en general, no s'han aplicat els criteris que li donarien validesa si, en

lloc de ser un assaig d'homeopatia, hagués estat un assaig d'un medicament o una intervenció quirúrgica. Aquesta és la conclusió a què han arribat els estudis que s'han fet sobre l'eficàcia de diversos tractaments homeopàtics.

Els més coneguts han estat publicats a *Lancet*, els anys 1997 i 2005. L'estudi del 1997 sol sortir citat a la literatura homeopàtica, perquè va arribar a la conclusió que els efectes de l'homeopatia eren lleugerament superiors al placebo. El que no sol sortir citat és que els autors d'aquest estudi van fer una reavaluació de les mateixes dades, amb uns criteris més estrictes, i el 1999 es van desdir de la seva conclusió original. Sol passar despercebut als lectors i als citadors d'aquests articles que l'autor principal (el que signa darrer) és Wayne Jonas, l'aleshores director de l'oficina per medicina alternativa (OAM) del National Institute of Health (NIH) dels Estats Units, un pes pesant dins el món de l'homeopatia. En qualsevol cas, aquesta retractació per part de la persona encarregada de distribuir milions de dòlars per finançar recerca en homeopatia i altres pràctiques mèdiques no científiques no va tenir gaire impacte entre els seus col·legues, que segueixen citant el primer article i no el segon.

Un estudi del 2005 comparava cent deu assaigs clínics d'homeopatia amb cent deu assaigs de medicina científica, i arribava a la conclusió que, com més ben plantejat estava l'estudi, menys favorable era a l'eficàcia de l'homeopatia. Si es prenen en consideració només els estudis més grans, amb més pacients, no hi havia cap diferència entre l'homeopatia i el placebo. No és que l'homeopatia no funcioni: és que funciona tant com un placebo. Els editors de *Lancet* van escriure un editorial amb el títol injustificadament optimista de *El final de l'homeopatia*. És evident que no

tenien al cap la reflexió de Holmes: ni totes les proves del món no podrien convèncer els practicants i usuaris d'homeopatia.

Aquests són els estudis més extensos que s'han publicat fins avui. També cal tenir en compte la Col·laboració Cochrane. La Col·laboració Cochrane (Cochrane Collaboration, www.cochrane.org) és una organització independent que fa un seguiment d'aquests assaigs a la literatura mèdica. Avui que hi entro, a la pàgina principal hi ha revisions, entre altres estudis, d'un programa de vacunes per la grip per ancians (conclusió: és efectiva per ancians que viuen en centres de salut, i menys efectiva en ancians que viuen en entorns no controlats), i sobre la recomanació a les persones que pateixen infeccions respiratòries agudes perquè prenguin molt líquid (conclusió: no hi ha proves de que beure molta aigua quan es té una infecció d'aquest tipus faci cap bé, i hi ha indicis que podria ser perjudicial).

Cap d'aquestes revisions és definitiva, perquè sempre és possible que aparegui un nou estudi que en modifiqui les conclusions. El cert és que, a dia d'avui, els assaigs clínics que es fan passen per uns filtres molt estrictes i la informació està disponible per qui la vulgui buscar. La Col·laboració Cochrane té versions en diversos idiomes, inclòs l'espanyol.

Aleshores, què diu la Col·laboració Cochrane sobre l'homeopatia? Molt poc. A agost de 2010 només hi trobo sis revisions: sobre l'efectivitat de l'homeopatia en els efectes secundaris dels tractaments de càncer, el dèficit d'atenció i hiperactivitat, l'asma crònica, la demència, la grip i la inducció del part. Cap d'aquestes arriba a una conclusió positiva. Seria interessant saber si la inducció del part per mitjà de l'homeopatia té algun impacte sobre el reflux gastroesofàgic dels nadons: aquesta és la mena de

preguntes que es fan els científics. De totes maneres, Cochrane és molt prudent i no arriba mai a desqualificar l'homeopatia, sinó que es limita a recomanar més recerca i més assaigs.

Altres publicacions sobre els efectes de l'homeopatia voregen amb pràctiques qüestionables. Per exemple, un assaig clínic comparant l'arnica homeopàtica amb el Voltaren (un antiinflamatori molt comú) per al dolor després d'una operació al peu va detectar que els pacients tractats amb arnica patien més dolor que els tractats amb Voltaren – com caldria esperar. Però, com que altres paràmetres de l'estudi, com la irritació de la ferida, no donaven diferències, els autors van escriure que l'arnica es pot fer servir en lloc de Voltaren. Com a nota curiosa, els autors afirmen que dos pacients van mostrar intolerància a l'arnica homeopàtica: vet aquí un exemple d'*efecte nocebo*, és a dir, un resultat negatiu causat per prendre una substància inert.